

енергиченъ, въ висша степенъ предпазливъ, недовѣрчивъ, трудолюбивъ монархъ. Той бѣше противъ всѣкакви реформи, особено противъ конституционното управление, каквото се готвѣше да направи на Турция Митхадъ.

Въ това време великитѣ сили преговаряха върху размирцитѣ и заплетеното положение въ Турция, дирѣха сръдства за разрешение на мъчнотитѣ, правѣха се проекти, готвѣше се по починъ на Англия една конференция, която щѣше да „обсжда идо-ефикасни реформи“ въ полза на християнскитѣ населения. А сръбско-турската война продължаваше презъ цѣлото лѣто. Натискътъ отгвѣнъ за една автономия на България се упражняваше въ Цариградъ най-много отъ тогавашния руски посланикъ генералъ Игнатиевъ, който бѣше станалъ извънредно влиятеленъ и когото турцитѣ не обичаха, но отъ когото се бояха. Нему отдаватъ въ това време казанитѣ думи: „За Турция остава едно спасение: или автономия, или анатомия.“¹⁾

Но Митхадъ бѣше проникнатъ отъ мисълта, че и тоя пѣтъ Турция ще се изплъзне отъ опасноститѣ и на „автономията, и на анатомията“, ако се придържа о политиката на великитѣ сили—Англия и Франция — станали главни покровители на Турция, горещи привърженици на цѣлостта и неприкосновеността на Османска-Империя, следъ Кримската война и Парижкия трактатъ. А тази политика бѣше, да се прогласятъ реформи съ цѣль за едно сливане (fusion) на народитѣ въ Турско, да се създаде т. е. „една османска народност“, и така да се спре руската намѣса и покровителство надъ славяни и християни въ Турция.

Смутени, уплашени и предъ голѣми недоумения стояха българскитѣ народни и черковни водачи въ Цариградъ. Екзархията бѣше единъ институтъ отъ голѣмо значение за българския народъ. Тя бѣше добита съ голѣми жертви и усилия; той обаче не можеше вече да се задоволява съ кснцетриране вниманието и деателността си само върху духовна, черковна работа. Самитѣ подвижници, извоювали Екзархията, не бѣха чужди на нови копнежи за политическа свобода; нѣкои бѣха посветени и участници въ самото движение за великата цѣль. Тѣ не се спираха вече само върху голѣмата победа, изразена въ султанския ферманъ отъ 28. II. 1870 г.; тѣ виждаха, че ще трѣбва да взематъ участие въ настѣпващитѣ сждбоносни събития. Но какво да правятъ тѣ, цариградскитѣ вождове, когато всѣка тѣхна стѣпка бѣше следена,

¹⁾ Генералъ Игнатиевъ бѣше употребилъ този енергически изразъ въ една телеграма отъ 1870 г.